

1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA

1.1. GLAVNI PROSTORNO-RAZVOJNI CILJEVI I PRIORITETI

Temeljem Ustava Republike Hrvatske i pojedinih zakona, Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, kao opći cilj određeno je postizanje višeg (objektivno mogućeg) stupnja sigurnosti i razvijenosti Države, povećanje kvalitete života stanovništva na svim područjima, povećanje vrijednosti Hrvatskog prostora i uključivanje u europske razvojne sustave. U sklopu istoga Programom su posebno istaknuti glavni prostorno-razvojni ciljevi:

- ubrzani, ali održivi razvoj prema svjetskim mjerilima gospodarske učinkovitosti i zaštite okoliša, a u skladu s nacionalnim interesima,
- osnaživanje prostorno razvojne strukture Države kroz uravnotežen i realno policentričan razvitak, uspostavu snažnih okosnica i težišta razvitka temeljenih na definiranim i potencijalnim prometnim pravcima, mreži gradova (osobito srednjih i malih) i unapređenja opremljenosti infrastrukturom kao uvjetom za kvalitetan razvoj,
- kvalitetna preobrazba prostornog razvoja koja će uvažiti svjetska mjerila ali i osobitosti hrvatskog prostora, posebno prirodnu i kulturnu baštinu, smatrajući ih razvojnim potencijalom i ključnim čimbenikom postizanja nacionalnog prostornog identiteta.

Uvažavajući prostorna i financijska ograničenja, te računajući na potrebu ubrzanog razvoja i kvalitativne preobrazbe, Strategijom i Programom su određeni prioriteti koji se odnose na programe koji će brzo dati pozitivne ekonomske učinke i utjecati na zaustavljanje negativnih kretanja u prostoru:

- tehnološka i organizacijska poboljšanja (gospodarstva i industrije),
- korištenje rezervi postojećih struktura za djelatnosti i stanovanje,
- usmjeravanje izgradnje u zone s dovoljnim kapacitetima postojeće infrastrukture, te izgradnja potrebne infrastrukture radi stvaranja uvjeta za razvoj, osobito na područjima oživljavanja gospodarstva i naseljavanja,
- izvedbu onih sustava i dionica o kojima ovisi uključivanje u europske (i državne) razvojne sustave i onih koje imaju višestruke generativno razvojne učinke,
- kontroliranje područja pojačanog interesa za ulaganja (gradovi i zone uz gradove, formirani razvojni koridori,...),
- uspostavu intervencijskih mjera za područja s ograničenjima u razvoju (depopulacijska područja, ruralna, ...),
- obnovu ratom zahvaćenih područja i uključivanje u razvojne sustave pod novim uvjetima,
- korištenje alternativnih, lokalnih i posebnih oblika prometa, vodoopskrbe, energije i odvodnje na područjima rijetke naseljenosti i ograničenja razvoja,
- prilagođavanje uslužnih i društvenih djelatnosti prostornim ograničenjima (mobilni, disperzirani oblici, planirane dnevne migracije),
- sanaciju područja i mjesta izrazite ugroženosti okoliša (utvrđivanje izvora i intervencije na licu mjesta),
- rezervaciju i ograničeno korištenje prostora potencijalnog razvoja koji se ne može realizirati u predvidivom razvoju i za koje ne postoji dovoljan stupanj istraženosti.

Temeljem utvrđenih ciljeva, načela i prioriteta Strategija i Program su razradili prostorno-razvojnu strukturu Države, tako da su u stvari obvezama iz Programa relativno detaljno zadani ciljevi regionalnog, državnog i međunarodnog značaja na području svake županije, a prostornim planovima županije ih treba operacionalizirati i dodatno odrediti ovisno o specifičnostima.

1.2. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije

CILJEVI

1. Ciljevi prostornog razvoja regionalnog, državnog i međunarodnog značaja

Strategijom i Programom prostornog uređenja Države detaljno je zadan Sustav središnjih naselja do razine područnih središta, te načelno do razine lokalnih središta, a okvirno su naznačeni i poželjni pravci preobrazbe. Pri tom je Bjelovar prepoznat kao veće regionalno središte, Daruvar kao manje regionalno središte jače razvijenosti (ali bi ipak trebalo provjeriti da li postoji mogućnost prerastanja u regionalno središte obzirom na bipolarni karakter Županije i usporeni razvoj Pakraca), a Garešnica, Grubišno Polje i Čazma kao područna središta.

Osnovni cilj ovog plana je planskim postavkama i predviđenim mjerama omogućiti provođenje naznačenih pravaca preobrazbe, te detaljno razraditi sustav lokalnih središta u dva stupnja (veća i manja lokalna središta), naročito u područjima rijetke naseljenosti, jako velikih i velikih ograničenja razvoja, a maksimalno koristeći za sada relativno slabo iskorištene osovine razvoja i respektirajući krajnje nepovoljne demografske pokazatelje.

1.3. RAZVOJ VAŽNIJIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

1.3.1. Prometna infrastruktura

1.3.1.1. Ceste

Unutar hrvatskog državnog teritorija postoje prometni koridori regionalnog i državnog značaja koji prolaze kroz područje Bjelovarsko-bilogorske županije. To su longitudinalni i transverzalni prometni pravci položajem između posavskog i podravskog prometnog koridora.

Obzirom na njihov značaj, postojeće prometnice svojim karakteristikama ne mogu preuzeti tu ulogu, pa je Strategijom i Programom prostornog uređenja Države predviđena izgradnja slijedećih prometnih pravaca.

Svoj relativno povoljan geoprometni položaj Županija bi mogla kapitalizirati izgradnjom brze ceste Vrbovec - Bjelovar - Virovitica, čija gradnja je predviđena Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske kao prioritet do 2005.(2015.) godine. Taj cestovni pravac bi imao državni značaj kao veza podravskog prometnog koridora, niza županija i metropole.

Od državnog značaja je transverzalni pravac Kutina - Garešnica - Virovitica, koji povezuje podravski i posavski cestovni koridor, te dalje prema Mađarskoj i eventualno prema južnoj Hrvatskoj preko Bosne i Hercegovine ili Petrinje, utvrđen za građenje u istom planskom razdoblju kao i prethodna prometnica.

Izgradnjom brze ceste Okučani - Daruvar - Virovitica, jednim dijelom preko područja Bjelovarsko-bilogorske županije, sa vezom na susjedne države Mađarsku i Bosnu i Hercegovinu, taj cestovni pravac poprima veći značaj. Status međunarodne prometnice cesta može dobiti kada Republika Bosna i Hercegovina valorizacijom svojih cestovnih pravaca nađe isti interes.

Navedene nove prometnice nisu u prvoj skupini prioriteta po značaju u cjelokupnoj cestovnoj mreži Hrvatske i ne predstavljaju glavne smjerove tokova roba i ljudi, već ih treba promatrati kao veze glavnih pravaca, koje povezuju prostor sjevero-zapadnog dijela države. Zbog toga treba na području županije modernizirati državne ceste i poboljšati im vozne karakteristike, a to se odnosi naročito na cestu D-43 kojom je Bjelovar, kao županijsko središte, povezan preko Čazme i Ivanić Grada na posavski, a preko Đurđevca na podravski prometni pravac.

Nastavak izgradnje obilaznice grada Bjelovara, čime bi se tranzitni promet vodio obodno na grad i na taj način riješili brojni prometni, sigurnosni, ekološki i drugi akutni problemi cestovnog prometa jezgrom grada Bjelovara. Vezano za obilaznicu potrebno je izvesti zahvate na postojećim cestama kako bi se formirao jedinstveni sistem odvijanja prometa rubno u odnosu na grad. Isti

problem se javlja, u većoj ili manjoj mjeri, i kod ostalih grdova u županiji, te ga treba razmotriti u kontekstu razvoja cestovne infrastrukture.

1.3.1.2. Željeznice

Strategija razvitka željezničkog prometa temelji se na potrebi zadovoljenja prometnih zahtjeva, jadranskoj orijentaciji Hrvatske, strategiji prostornog razvitka Hrvatske i opredjeljenju o uključivanju u europske integracije. Da bi se strateške odrednice razvitka Hrvatskih željeznica ostvarile, potrebno je dosegnuti ove ciljeve:

- željezničku infrastrukturu dograditi i modernizirati tako da zadovolji europske norme, tehničke normative i prometne parametre infrastrukture na glavnim europskim magistralnim pravcima, te ostale pruge obnavljati sa svrhom održavanja primjerene prometne i tehničke razine u skladu s potrebama prijevoza,
- na području prijevoznih kapaciteta potrebno je prijevozni park koji je prevelik, neodgovarajuće strukture, djelomično zastario, oštećen i zapušten reducirati i ostatak popraviti i osposobiti do primjerene tehničko-eksploatacijske razine, u skladu s potrebama prijevoza,
- za daljnji razvitak željezničkog putničkog prometa koji bi, zbog svojih prednosti pred ostalim oblicima putničkog prometa, trebao preuzeti vodeću ulogu, treba se orijentirati na nabavku novog naraštaja vozila (motornih i elektromotornih vlakova velike udobnosti i brzina 160-220 km/h),
- za teretni željeznički promet potrebno se opredjeliti za nabavku vagona za terete koji su tradicionalno vezani za željeznicu i za koje se vrlo učinkovito koriste specijalni vagoni, te za nabavku vagona za razvitak kombiniranog prijevoza, prijevoz kontejnera, prenosivih kamionskih sanduka i prijevoz kamiona ili kamionskih prikolica,
- kombinirani prijevoz treba zauzeti važno mjesto pri planiranju razvitka ukupnog prometa zbog zahtjeva tržišta za potpunom uslugom "od vrata do vrata", zbog velikog tranzitnog cestovnog prometa, povoljnog utjecaja na okoliš i supstitucije teretnog prijevoza koji se pojavljuje zatvaranjem nerentabilnih pruga.

Dugogodišnja stagnacija u željezničkom prometu traži svekoliku reafirmaciju cijelog sustava, kako bi se uspostavio suvremeni tok roba i ljudi.

Osvremenjenim željezničkim pravcem Sv.Ivan Žabno - Bjelovar - Kloštar i izgradnjom nove pruge Gradec - Sv.Ivan Žabno, te eventualnom elektrifikacijom, postiže se minimum uvjeta za preusmjeravanje dijela željezničkog prometa između metropole i podravskog prometnog koridora, kako bi se oživljavanjem prometa na toj dionici opravdalo dosadašnja ulaganja i zadovoljilo potrebe prvenstveno industrije za takvim vidom transporta, a Bjelovar približio Zagrebu na distancu satelitskog grada metropole (vremenska distanca do jednog sata).

1.3.1.3. Telekomunikacijski promet

Dosegnuti visoki stupanj razvijenosti telekomunikacijske mreže treba održavati praćenjem i primjenom dostignuća razvijenih zemalja, uz poštivanje općih smjernica:

- postavu kablskih mreža istovremeno sa ostalom infrastrukturom u iste koridore,
- kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima uz korištenje postojećih koridora, a stare mreže zamjenjivati novima.

1.3.2. Vodnogospodarski sustav

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske polazi od cilja osiguranja dovoljnih količina kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo u doglednoj budućnosti:

- I. varijanta razvoja dostizanje 90% opskrbljenosti stanovništva i podmirenja potreba gospodarstva do 2000. godine,
- II. varijanta je realnija i ima za cilj 81% opskrbljenosti do 2000.godine.

1.3.3. Energetski sustav

Opća je ocjena da Hrvatska nema ni jedan oblik energije čija je proizvodnja u zemlji dovoljna za zadovoljenje sadašnjih potreba, a još manje potreba u budućnosti, premda raspolaže skoro sa svim poznatim energentima. Programske osnove **proizvodnje energije** polaze od težnje da Hrvatska postigne 90% zadovoljenja potreba iz izvora na vlastitom teritoriju. Prioriteti za povećanje proizvodnje odnose se na:

- rekonstrukciju, modernizaciju i proširenje postojećih kapaciteta,
- provođenje mjera štednje,
- smanjenje gubitaka u sustavu,
- racionalno korištenje energenata.

Posebnu pažnju treba posvetiti izboru energenata. Treba računati na korištenje plina gdje god je moguće i koristiti programe tehnoloških unapređenja. U prostorni plan Županije treba ugraditi smjernice za osiguranje uvjeta u prostoru za korištenje drugih izvora energije i dopunska rješenja - sunčana energija, bioenergija, energija vjetra, geotermalna energija.

Intervencije na postojećim i planiranje novih **energetskih prijenosnih postrojenja** treba provoditi tako da se zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima i težiti što manjem zauzimanju novih površina, a zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima.

Strategijom i Prostornim planom uređenja Republike Hrvatske predviđena je izgradnja plinskog sustava 75 bara od granice s Mađarskom prema Ivanić Gradu preko Bjelovara, koridorom postojeće trase magistralnog plinovoda i naftovoda, za potrebe snabdjevanja uvozom iz Norveške i Rusije.

1.3.4. Objekti javnog standarda

Razvitak javnih službi, kao skupine središnjih uslužnih funkcija, slijedit će razvitak i razmještaj njihovih korisnika i time podizati i poboljšavati standard i kvalitetu života stanovništva.

U pojedinim kategorijama središnjih naselja treba razvijati svojstvene javne službe, koje kao središnje uslužne funkcije imaju svoje utjecajno područje i pružaju usluge korisnicima ili je prema njima usmjereno stanovništvo odgovarajućeg gravitacijskog područja. Time će se stvoriti sustav, mreža i hijerarhija pojedinih skupina javnih službi od osobite važnosti za razvijanje sustava središnjih naselja.

Sustavno sređivanje središnjih uslužnih funkcija temeljnih skupina javnih službi treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema odgovarajućim mjerilima (standardima) za svaku pojedinu skupinu ili podskupinu, odnosno instituciju, uključujući stvarne potrebe i veličinu njihovog utjecajnog i gravitacijskog područja, te i kroz njihovo sustavno sređivanje u okviru hijerarhije naselja u Republici Hrvatskoj.

Brojne javne službe određuju zakonske i druge prosječne norme, kriterije i standarde o društvenoj i gospodarskoj prihvatljivosti razvijanja širine i razine njihovih mreža u određenim skupovima središnjih naselja. S ciljem ostvarivanja optimalnog razvoja i strateških interesa države nužno je te prosječne norme prilagođavati stvarnim životnim uvjetima.

1.4. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Glavni prirodni resursi Županije su:

- termalne vode,
- nafta i plin,
- relativno kvalitetne i zdrave šume (naročito hrasta lužnjaka),
- ribnjačke površine,
- relativno kvalitetno i očuvano poljoprivredno zemljište u nižim dijelovima jako osjetljivo na kemijske polutante,
- građevinski kamen, opekarska glina, šljunak,
- manji (lokalni) vodonosnici,...

Sve prirodne izvore treba maksimalno koristiti za brži razvoj cijele Županije, a naročito dijelova sa jako velikim i velikim ograničenjima, ali isključivo na principima "održivog" razvoja. Posebno pažljivo treba koristiti neobnovljive i ograničene izvore, te izvore u blizini ili unutar zaštićenih dijelova prirode. Svaka eventualna promjena namjene površina mora se provoditi planski, a nakon detaljnog preispitivanja utjecaja na ukupno stanje u prostoru.

Ciljevi korištenja i zaštite svih prirodnih izvora detaljno su obrađeni po pojedinim tematskim cjelinama.

1.5. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNIH DIJELOVA OKOLIŠA

Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša jedna je od najznačajnijih obveza utvrđenih Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, te su shodno tome istima relativno detaljno razrađeni ciljevi, načela i prioriteti.

Međutim obzirom na nepostojanje potrebnih dokumenata i podloga (Izvešće o stanju okoliša i Program zaštite okoliša Bjelovarsko-bilogorske županije, Karta buke, Krajobrazna osnova i dr.), te nedostatne podatke o ekološkim karakteristikama nosivosti, kapaciteta i održivosti prostora, u plan će trebati ugraditi i dodatne mehanizme kontrole svih značajnijih zahvata u prostor.

Na području Županije nema zaštićenih dijelova prirode (ni planiranih) međunarodnog, državnog i regionalnog značaja, a obzirom na raspoložive podatke za očekivati je da se u svih 8 kategorija prostorne zaštite obuhvati maksimalno 4 do 6% teritorija Županije, a što će biti višestruko manje od prosjeka Države (Programom je planirano 16% državnog teritorija).

Na području Županije registrirane su povjesne urbane cjeline Bjelovara i Daruvara, a evidentirana je i povjesna urbana cjelina Čazme za koje treba u suradnji s nadležnim ustanovama razviti metodologiju planiranja u zaštićenim područjima, temeljenu na jedinstvenim osnovama vrednovanja, kategorizacije i režima zaštite.

Planom treba osim zaštite vrijednih i izuzetnih dijelova afirmirati i odgovarajuće usmjeravati razvoj malih i skromnih dijelova graditeljske baštine (cjelina i dijelova povijesnih ruralnih naselja, te drugih kultiviranih i izgrađenih krajolika), a koja gradi ambijente i uspostavlja suživot između različitih pojedinačnih vrijednih spomenika i cjelina koje ih okružuju.